

העת לאסטרטגיה

תא"ל (מיל') אסף אנגמן

תא"ל (מיל') אסף אנגמן, לשעבר מפקד בסיסי חיל האוויר בשדה דב ובלוד. בעברו כיהן כשליח צה"ל וכראש משלחת משרד הביטחון ביפן ובקוריאה הדרומית. כיום, מכהן כראש מכון פישר למחקר אסטרטגי אוויר וחלל

ב

ימים אלו עומדים אנו בפני מספר אתגרים אסטרטגיים. בראש ובראשונה תהליך התגרענותה של איראן, שעל אף כל הסנקציות והלחצים הבינלאומיים שהופעלו עד כה, תלוי כמעט לחלוטין בהחלטתו של מנהיגה הרוחני חמינאי, ובינתיים אין כל סימן כי הוא משנה כיוון. התהפוכות בעולם הערבי הינן דרמטיות וברמה היסטורית. מצרים של היום שונה בתכלית ממצרים של תקופת מובארק ועדיין לא הגענו לשלב סופי או יציב. סוריה נאבכת כבר שנה במלחמת אזרחים שאינה פוסקת, וכל שינוי בירדן או בסעודיה יהיה בעל משמעות אסטרטגית למדינת ישראל.

ההירדרדות ביחסנו עם טורקיה, ועמדת השלטון בה כלפי מדינת ישראל, יציאת כוחות ארה"ב מעיראק וחוסר הנכונות של ארה"ב ומדינות אירופה להיות מעורבות פיזית בסכסוכים בינלאומיים הינן בעלות חשיבות עליונה עוד לפני שאנחנו מוסיפים את משמעות המשבר הכלכלי הפוקד את מדינות המערב. יש להוסיף כמובן את המשמעות האסטרטגית הנוצרות כתוצאה מהתפתחות יכולות ותפיסת השימוש בטילים ורקטות.

התפתחויות טכנולוגיות האיצו את יצור עשרות אלפי טילים ורקטות בירי אויבנו, שבחרים להצהיר וגם להדגים כי מערכות אלו תוכלנה לפגוע בכל נקודה במדינת ישראל. נוסף לכל אלו את הגדלת הראש הקרבי של מערכות אלו ואת שיפור יכולת השרידות שלהן על ידי ריבוי אדיר של משגרים והסוואתם בצורות שונות ומגוונות, ואנחנו מגיעים לאיום רציני ומטריד על עורפנו – דבר בו לא היינו רגילים מאז מלחמת העצמאות.

כאשר מצרפים את כל המרכיבים לתמונה כוללת אנו מגיעים לתמונה די מדאיגה. תהליכים רבי עוצמה מתרחשים בו-זמנית כאשר מדינה קטנה כמו שלנו קשה לה, אם בכלל, להשפיע עליהם. יחד עם זאת, יש לזכור כי ניתוח מצבנו הנוכחי מראה כי אין על מדינת ישראל איום קיומי מיידי.

התהליכים מתרחשים ומתקדמים בכיוון מדאיג, אבל מצרים עדיין רבקה בהסכם השלום עימנו, כנ"ל גם ירדן. צבא סוריה עסוק בקרב ההישרדות של שלטון

אסד, איראן צריכה לעבוד עדיין מספר תהליכים משמעותיים וארוכים לפני שתיהפך לגרעינית, וארה"ב ממשיכה אפילו יותר מבעבר, לסייע לביטחון מדינת ישראל. הסכנות הגדולות ביותר נובעות מהפיתוי והאילוץ להתעסק בשוטף. מצוקות המצב הכלכלי, ה"מתאה התברתית", אתגרי הישרדות הממשלה כתוצאה מהמבנה הפוליטי של מדינת ישראל, בעיות פנים חברתיות וכלכליות מול הקטנת האיום המידי גורמות להעדפת השוטף. הצלחת הגדולה של הטרור וארגוניו היא בגרימתו לנו לעסוק בביטחון השוטף. אנו עסוקים במציאת תשובות להתגברות על הטרור על חשבון הטיפול באתגרים האסטרטגיים ובניית תפיסה כוללת לעתידנו, כולל הקצאת המשאבים ובניית הכוח כמענה לאתגרים אלו. העלויות האדירות הדרושות לשם עמידה ביעדים אלו מקשות עוד יותר את היכולת לקבל את ההחלטות הדרושות וגורמות למקבלי ההחלטות לרחותן, מה שאינו פותר את הבעיות כמובן, נהפוך הוא, מחמירן. מוטל עלינו להיערך מיידית לבניית אסטרטגיה פעילה וחזקה פני עתיד המתאימה את עצמה לשינויים. זוהי משימה קשה ומורכבת העומדת לפתחם של מנהיגנו המדיניים ומצביאנו הצבאיים.

כאשר אנו מתבוננים בעקרונות ה"ביטחון הלאומי" של מדינת ישראל: הרתעה, אתרעה, הכרעה, והגנה ברור לנו שלורוע האווירית תפקיד חשוב עד מרכזי בכל אחד מאבני יסוד אלו. יתרה מכך, השינויים המתחוללים אפילו מעצימים את מרכזיותה של הזרוע האווירית. ראשי הזרוע האווירית חייבים להיות מעורבים ויזמים בתהליך של עיצוב האסטרטגיה הערכנית של מדינת ישראל תוך חשיפתם ושילובם עם הגורמים המרכזיים הנוספים הן הצבאיים כמובן והן האזרחיים כמו הגורמים המדיניים, הכלכליים והבין לאומיים. מוטלת עלינו המשימה הקשה של ביצוע התהליך תוך כדי טיפוח וגידול דור של "מפקדים מוכשרים" תרתי משמע, הן מהיבט כישוריהם והן מהיבט תהליכי הכשרתם כדי שיהיו מסוגלים לבנות תפיסה שתוביל לתכנון וביצוע בניין הכוח של מדינת ישראל, כך שלא נחזור לימים בהם יתנוסס סימן שאלה מעל סיכויי מדינת ישראל להמשיך לשרוד ולשגשג.